

**V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ОНЛАЙН
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ В
УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Присвячена 125-річчю кафедри рослинництва НУБІП України

**V INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL ONLINE
CONFERENCE**

**TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL
SCIENCE: THEORY AND PRACTICE**

м. Київ, 2023

УДК 001:63(4/9)

Рекомендовано до друку збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної онлайн конференції: «Тенденції та виклики аграрної науки в умовах війни» Присвяченої 125-річчю кафедри рослинництва НУБіП України вченою радою агробіологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України від 16 листопада 2023 року протокол № 11.

Тенденції та виклики сучасної аграрної науки в умовах війни: теорія і практика. Присвячена 125-річчю кафедри рослинництва НУБіП України матеріали V міжнародної науково-практичної онлайн конференції (м. Київ, 25-27 жовтня 2023 р.)/НУБіП України, 2023. 339 с.

ISBN 978-617-8351-50-2

У збірнику опубліковано матеріали доповідей учасників V міжнародної наукової інтернет-конференції «Тенденції та виклики сучасної аграрної науки в умовах війни: теорія і практика», яка присвячена 125-річчю кафедри рослинництва НУБіП України. Висвітлено теоретичні і практичні питання сучасної аграрної науки, напрями їх вирішення та впровадження у виробництво.

Титульна сторінка: "Соняхи". Художник: Радо Явора.

© НУБіП України, 2023.

УДК 631.559:633.11”324

СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ НА ЧОРНОЗЕМІ ТИПОВОМУ

Каленська С.М., д-р. с.-г. н., професор, академік НААН України
Клименко А. О., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: agro.klimenko@gmail.com

Вступ. В умовах війни, проблема збільшення виробництва високоякісного продовольчого зерна пшениці озимої найменш затратним і екологічно-безпечним способом, як ніколи дуже актуальна. Її можна вирішити за рахунок впровадження нових високопродуктивних сортів, які за оцінками українських дослідників дозволяють підвищити урожайність пшениці озимої на 20 %, а з підвищенням рівня факторів інтенсифікації, таких як добрива та агротехніка – вплив сорту збільшується до 40 % [3, 5]. Водночас для отримання високих врожаїв пшениці озимої, також дуже важливу роль відіграє оптимальна кількість продуктивних стебел на одиницю площі, яка досягається відповідною нормою висіву насіння [1].

Мета дослідження. Встановити вплив норм висіву насіння на формування урожайності різних сортів пшениці озимої у ґрунтових та кліматичних умовах Черкаської області, шляхом проведення польових

досліджень. Предметом дослідження були сорти пшениці озимої та норма висіву насіння.

Результати досліджень. Польові дослідження проводили у 2022-2023 роках в ТОВ «Матвій-Агро» на чорноземах типових відповідно до методик проведення польових досліджень [4]. Досліджували ефективність норм висіву насіння для середньоранніх сортів Артїст, Мейса, МПП Валенсія та ультрараннього сорту Авеню – 3, 4 та 5 млн. схожих насінин/га, відповідно до схеми досліду. Погодні умови 2022 та 2023 років характеризувалися достатньою кількістю опадів, але з дуже нерівномірним їх розподілом за вегетаційний період. Температурний режим був сприятливим, зі збільшенням температури убік потепління на 1°C. Весна 2023 року була тепла, з раннім відновленням весняної вегетації пшениці озимої.

Прапорцевий листок забезпечує до 43 % надходження асимілянтів у зернівку, тому його недостатній розвиток або ураженість хворобами викликає значне зменшення урожайності пшениці озимої [2]. Площа прапорцевих листків сортів Артїст, Авеню, Мейса та МПП Валенсія варіювала в широкому діапазоні від 3,0 до 8,9 тис. м²/га в залежності від норми висіву насіння. Найбільша площа прапорцевих листків була зафіксована у сорту Артїст, за норми висіву 5 млн. шт./га схожих насінин.

Урожайність обумовлюється елементами структури врожаю пшениці озимої. Одним з таких елементів є кількість зерен у колосі, яка залежно від сорту варіювала від 28 до 36 штук. З найменшою кількістю – у сорту Авеню та найбільшою – у сорту Артїст. Маса 1000 зерен у сортів Авеню, Мейса та МПП Валенсія була в діапазоні 39 – 41 грам, найбільша зафіксована у сорту Артїст – 44 грами. Найбільші показники цих елементів структури врожаю формувалися при найменших нормах висіву. Урожайність досліджуваних сортів зростала за підвищення норм висіву від 3 до 5 млн. схожих насінин на га. Найбільшу урожайність за норми висіву 5 млн. схожих насінин/га сформував сорт Артїст – 8,0 т/га. Урожайність сортів Мейса та МПП Валенсія – 6,4 та 6,2 т/га відповідно, найменшу показав сорт Авеню – 5,1 т/га.

Якісні показники зерна сортів Авеню та МПП Валенсія за вмістом білка відповідали 2 класу – 13,1 % і 12,9 % відповідно. Інші сорти сформували білок на рівні 3 класу, з вмістом його у зернівці від 11,5 до 12,2 %. За вмістом клейковини всі досліджувані сорти відповідали 3 класу, з найбільшим її вмістом у сорту МПП Валенсія – 21,1 %. На якість зерна вплинула велика кількість опадів під час його дозрівання. Натура сортів Артїст, Авеню та МПП Валенсія відповідала 2 класу та була в діапазоні 752-762 г/л; найкращу ж натуру сформував сорт Мейса – 790 г/л.

Висновки. Проведенні польові та лабораторні дослідження, щодо ефективності норми висіву сортів пшениці озимої дозволяють зробити висновки стосовно вирощування даних сортів за пізніх строків сівби. Норма висіву 5 млн. схожих насінин/га сприяє формуванню найвищої урожайності сортів Артїст, Авеню, Мейса та МПП Валенсія. Для нівелювання впливу погодних умов на

якісні показники зерна доцільно вирощувати декілька сортів, які різняться за біологічними властивостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гамаюнова В. В., Панфілова А. В., Аверчев О. В. Продуктивність пшениці озимої залежно від елементів технології вирощування в умовах Південного Степу України. *Таврійський науковий вісник*. № 103. URL: [5.pdf \(ksauniv.ks.ua\)](#)
2. Каленська С. М., Гордина О. Ю. Асиміляційна поверхня пшениці озимої залежно від передпосівної обробки насіння біологічними препаратами. *Новітні агротехнології*. 2023. 11 (2). <https://doi.org/10.47414/na.11.2.2023.285330>
3. Корхова М. М. Продуктивність сортів пшениці м'якої озимої залежно від строків сівби та норм висіву в умовах Південного Степу України : дис. на здобуття наук. ступеня к-та с.-г. наук : 06.01.09. Херсон, 2015. 204 с.
4. Рожков А. О., Пузік В. К., Каленська С. М. та ін.; Дослідна справа в агрономії. Книга 1. Теоретичні аспекти дослідної справи / за ред. А. О. Рожкова. Х.: Майдан, 2016. 316 с.
5. Смірнова І. В. Продуктивність сортів пшениці озимої залежно від фону живлення в умовах південного Степу України : дис. на здобуття наук. ступеня к-та с.-г. наук : 06.01.09. Миколаїв, 2021. 170 с.